

Een toekomst voor de Vlaamse beweging

Het is niet overdreven te stellen dat ik een product ben van de Vlaamse beweging. Het is dan ook een bijzonder gevaarlijke onderneming voor ondergetekende een verhandeling over dit onderwerp te riskeren en tegelijk de intellectuele ambitie te hebben niet te vervallen in het bevestigen van clichés of, in een ander extreem, een meer modieuze trend trouwens, het provocerend verneinen van alle aanvaarde waarheden over dit onderwerp.

Tegelijk wil ik de Vlaamse beweging ook niet meten en wegen met een tot op het absolute nulpunt afgekoeld wetenschappelijk instrument, want dat zou me als product van die Vlaamse beweging ook niet lukken. Ik zie dit document eerder als een communicatie tussen generaties, waarbij een nieuwe generatie de positieve en negatieve aspecten van haar erfenis evalueert, zonder ondankbaar te willen zijn, en waarbij zij zelf beslissingen begint te maken over wat zij met haar erfenis gaat doen.

Over de geschiedenis van de Vlaamse beweging is al veel gezegd en geschreven door historici, waarvan de meeste helaas ook te dicht bij hun onderwerp stonden om er een enigszins objectief oordeel over te kunnen vellen. Voor mij staat vast dat het een sociale, taalkundige en culturele emancipatiebeweging was die legitiem was. Maar wat zijn nu de nettoresultaten voor onszelf, anno 2002?

We hebben vandaag veel van wat onze voorouders moesten ontberen: Nederlandstalig onderwijs, rechtspraak, overheidsdiensten, gelijke democratische rechten voor Vlamingen. Is de strijd nu gestreden? Op het vlak van de “taalstrijd” in Vlaanderen zou ik beslist zeggen: ja. In Brussel hoofdstad kan men weliswaar nog terecht klagen over bepaalde toestanden in ziekenhuizen of supermarkten, maar tegelijk kan men veel ‘taalachterstand’ wijten aan Vlaamse valse sentimenten. Het zijn de Vlamingen zelf die in Brussel hun eigen taal verloochend hebben en die nadien Brussel zelf verloochend hebben door er weg te trekken.

Ik denk zelfs dat in Vlaanderen de taalstrijd enigszins te ver gegaan is, in die zin dat een soort absolute taalzuiverheid in Vlaanderen nagestreefd werd, die nu contraproductief begint te werken. Met absolute taalzuiverheid bedoel ik hier het bannen van alle vreemde talen op Vlaams grondgebied, ook bijvoorbeeld bij aanduidingen op publieke plaatsen. (Ik bedoel hier niet het gebruik van een zuiver Nederlands.. Het is trouwens mijn mening dat die laatste vorm van ‘taalzuiverheid’ een betere zaak zou geweest zijn voor de Vlaamse beweging dan de eerste.)

Die nagestreefde absolute taalzuiverheid is voor buitenlanders niet alleen een mikpunt van spot, ze wordt door kwade geesten zelfs als het finale bewijs gezien van etnische purificatiedrang vanwege de Vlamingen. Ook al gaat het hier om een bewust negatief interpreteren van iets dat zijn oorsprong vindt in de geschiedenis van ons volk, toch is het mijn mening dat we met die overdreven taalzuiverheid op die manier de Vlaamse zaak meer kwaad dan goed doen.

Waarom is de vroeger legitieme taalstrijd uiteindelijk zo ver gegaan? Mijn analyse is dat het Belgische establishment, met de medewerking van de democratisch verkozenen in Vlaanderen, de talrijke taalwetten als een politieke zoethouder gebruikt heeft om de werkelijke politieke rechten van Vlaanderen (inclusief de potentiële onafhankelijkheid) op de lange baan te schuiven. Dit klinkt als een typische complottheorie; zo is het niet bedoeld, men wou gewoon het meest haalbare eerst bereiken. Toch is die Vlaamse autonomie er gedeeltelijk gekomen, met horten en stoten, en vooral uitmondend in een bestuurlijke chaos.

Dat de vertaling van die politieke rechten in Vlaamse autonomie diende uit te monden was weliswaar een idee van de Vlaamse beweging maar het was en is nog steeds geen idee dat op eensgezindheid onder de Vlamingen kan rekenen. Dat verklaart de jammerlijke halfslachtigheid van de gekozen oplossingen.

Na vijftig jaar vrije Vlaamse kranten, vrije media, eigen onderwijs, enzoverder zou men verwachten dat Vlaanderen in staat zou moeten zijn zelf uit te maken of het nu zelfstandig wil worden, een deelstaat wil worden van België, en op welke gebieden het verder wil samenwerken met Wallonië, met Nederland of met wie dan ook. Gegeven zijnde dat nationale soevereiniteit nog steeds zeer belangrijk is, en dat dit slechts zeer langzaam sublimeert in Europese samenwerking, is de vraag niet zonder belang.

Het is dan ook onbegrijpelijk dat nog steeds, zowel tussen Vlamingen en Franstaligen, als tussen Vlamingen onderling, het debat niet sereen, met respect voor alle betrokken partijen, kan gevoerd worden. In Vlaanderen kunnen Vlaams gezinden en Belgisch gezinden slechts moeizaam vriendschap sluiten. Het water is nog te diep. Gesprekken eindigen vaak met heetgebakerde, kwetsende woorden. In de meeste gevallen wordt het debat gewoon uit de weg gegaan.

Indien de Vlaamse beweging eerlijk is, moet ze toegeven dat de brede massa van de Vlamingen niet wakker ligt van haar beslommeringen. Wellicht is momenteel 20% voor meer Vlaamse autonomie, 30% voor een unitair België, en 50% voor een status quo of totaal onverschillig, dit zoals gezegd na vijftig jaar strijd van een in eigen land minoritaire Vlaamse beweging.

Als product van de Vlaamse beweging beweert ik dat ik een Vlaming ben die Nederlands spreekt. Als migrant in Luxemburg moet ik helaas iedere dag van anderen vernemen dat ik een Belg ben die 'Vlaams' spreekt, soms zelfs dat ik een Belg ben en dus Frans spreek. (De vooroordelen zijn zelfs ingebakken in de Luxemburgse taal die de namen meent te kennen van twee andere, verschillende talen "Hollänesch" en "Flammänesch" en die geen equivalent woord kent voor "Nederlands".) Het buitenland, zelfs het nabije Luxemburg of Nederland, zullen nooit het concept "Vlaams" verteren zolang er geen echte Vlaamse onafhankelijkheid komt. In het beste geval komen we tot een soort folkloristische identiteit zoals we die nu percipiëren van de Schotten en de Catalanen.

Anderzijds zijn de 'jacobijnse' staten (waaronder België) zoals ze nu bestaan, zeer stabiel binnen de context van de Europese Unie en het is dus zeer onwaarschijnlijk dat op korte termijn staten zoals België, Spanje, Groot-Brittannië en Frankrijk plotseling nieuwkomers gaan toelaten zoals Vlaanderen, Catalonië, Schotland of Bretagne. Wel kunnen laatstgenoemden misschien rekenen op bepaalde zitjes in het Europese parlement of op een beurtrol in de commissie. Misschien ziet men later wel bepaalde bevoegdheden naar een regionaal georganiseerd Europa gaan, maar die toekomst is nog ver weg.

Daarom zie ik voor de Vlaamse politiek de volgende actiepunten weggelegd:

1. Onze Vlaamse politieke leiders moeten duidelijkheid scheppen over wat we als Vlaanderen zelf willen doen, en wat we nog in een verenigd België willen doen. Men moet ook duidelijk maken dat Vlaamse autonomie en sociale solidariteit met Wallonië niet mekaars tegenpolen zijn, integendeel, Vlaamse autonomie maakt echte solidariteit met Wallonië mogelijk. De Vlaamse regering moet gesteund worden als ze via staatshervorming streeft naar meer bestuurlijke transparantie. (Eigenlijk zou parlement en federale regering dit moeten doen.)

2. Er moet een stevig Vlaams cultuurbeleid komen, niet alleen intern, naar de Vlaamse bevolking toe, maar ook extern, naar alle andere nationaliteiten binnen of buiten de geografische landsgrenzen en vooral naar de internationale gemeenschap in Brussel toe. Ik geloof bv. sterk in de grensoverschrijdende initiatieven van de stichting Ons Erfdeel van Jozef Deleu.
3. De Vlaamse beweging moet de taalstrijd in Vlaanderen stopzetten. De strijd is gewonnen.
4. De Vlaamse beweging moet echter waakzaam blijven met betrekking tot de rechten van de Vlaamse minderheid in Brussel.
5. De taalstrijd moet omgevormd worden van een strijd tegen het Frans naar een strijd tegen het verkavelingsvlaams en het onnodige gebruik van Engels. De Vlaamse Beweging moet onvermoeid het algemeen Nederlands blijven steunen en samenwerking zoeken met Nederland.
6. De Vlaamse beweging moet een aantal oude complexen afzweren, o.a. de taboesfeer rond de Franse taal. Het siert een Vlaming indien hij de taal van Molière goed beheerst. Het siert hem ook indien hij anderstaligen een ernstige kans geeft het Nederlands aan te leren.
7. Er moet en er zal een nieuwe generatie Vlamingen komen die niet meer lijdt aan een diepgeworteld minderwaardigheidscomplex tegenover de machtige Franstalige “Belgen” in Brussel. De volgende generatie moet in staat zijn samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Ze mag zelfs de spanning van superioriteit - inferioriteit niet meer voelen. (Ik spreek helaas niet over mijn generatie maar over die van mijn dochters.)
8. De Vlaamse beweging moet kordaat afstand nemen van alles wat fout zat in het oorlogsverleden en dat zal helpen om van bovenstaand probleem verlost te raken. In de geschiedenislessen moeten Vlaamse kinderen zowel de gruwelen van de collaboratie als die van de repressie leren kennen. De Vlaamse beweging moet kordaat afstand nemen van uiterst rechts. Niets heeft trouwens de Vlaamse zaak meer schade toegebracht.
9. Sympathieën voor separatistische terreurgroeperingen als ETA en IRA zijn totaal verderfelijk en dienen opnieuw de Vlaamse zaak niet. Ze dienen trouwens ook de Baskische en de Ierse kwestie niet. Er zijn betere methodes om met nationale minderheden in het buitenland samen te werken.
10. De Vlaamse beweging moet zich ernstig bezinnen over het Europese minderhedenverdrag. Een eenvoudig afwijzen zal niet volstaan en kan opnieuw tegen de Vlamingen uitgespeeld worden. Men moet zich afvragen of een ratificatie mogelijk meer voordelen oplevert dan een afwijzing. Elke gedwongen wijziging van het gebetonneerde Belgische systeem (inclusief de faciliteiten) levert voor Vlaanderen wellicht meer voordelen dan nadelen op, maar het is natuurlijk aan de deskundigen om daar preciezer over te oordelen. Men moet de eigen dogma's in vraag durven stellen.
11. De Vlaamse symbolen, vlag, volkslied, volksmythes, enzoverder,.. moeten met eerbied behandeld worden, zonder ze daarom te verabsoluteren. Het heeft geen zin te trachten bewijzen dat Vlaanderen ouder is dan België of omgekeerd. Men moet de nationale mythes zoals de Guldensporenslag in hun geschiedkundige context enigszins relativeren, wat niet betekent dat men ze moet bespotten of beschimpen. Dit principe geldt voor alle nationale symbolen, dus niet alleen voor de Vlaamse, ook voor de Belgische en de Europese symbolen.
12. De Vlaamse beweging moet zich openstellen voor alle allochtonen in Vlaanderen en Brussel, en dit door hen te betrekken bij ons rijke verenigingsleven. Onder allochtonen versta ik zowel de rijke Zweed die voor de Europese Commissie in Brussel werkt als de arme Pool of Marokkaan die op een bouwwerf werkt (om nog maar eens een cliché te

gebruiken). Het verenigingsleven is de beste waarborg voor een sterk Vlaams netwerk en tegen de verzuring van de samenleving.

13. De Vlaamse beweging moet zich minder richten op zichzelf en zich openplooien naar de buitenwereld. Ze moet de Vlaamse Regering steunen in haar eerste pogingen Vlaamse International Public Relations op te bouwen. In dit domein staat de Vlaamse zaak nog zeer zwak. Nederland zou een goed begin kunnen zijn. Het imago van Vlaanderen in de wereld moet een hogere prioriteit worden voor de Vlaamse Beweging.

Berchem, Luxemburg, januari 2002